

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD - 6:49	Minneapolis, MN - 6:57
Brooklyn, NY - 6:39	Miami, FL - 7:02
Chicago, IL - 6:32	Monsey, NY - 6:40
Houston, Texas - 7:03	Montreal, Quebec - 6:39
Johannesburg, S. Africa - 5:44	Passaic, NJ - 6:40
Lakewood/Deal, NJ - 6:40	Toronto, Ontario - 7:01
London, UK - 6:50	Yerushalayim - 6:03
Los Angeles, CA - 6:35	Zurich, Switzerland - 7:11

בשבילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת נצבים, תשפ"ה



בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

ברכת שהחינו בליל ר"ה

הביא הגה"מ ממרה"ם רוטנבורג שהיה לו בגד חדש בר"ה לאפוקי מפלוגתא.

והנה תיקנו חכמים ברכת שהחינו על פירות חדשים ועל בגד חדש. וע' תוס' בשם רב שרירא גאון דלא נהגו לברך על פירות חדשים.

וע' תרוה"ד ל"ו דנקט דה"ה על בגד חדש. והביא הגה"מ ממרה"ם רוטנבורג שהיה לו בגד חדש בר"ה לאפוקי מפלוגתא. ולכא' לא חשש לדברי רב שרירא. ודחה תרוה"ד דכוונת רב שרירא רק לאפוקי כלים אבל בגדים חדשים כגון צמר דבאמת רק מתחדש לזמנים מועטים הוא כמו בא מזמן לזמן ומברך. ולא נתבאר בתרוה"ד שיעור זמן לפרקים מועטים או שיעור שמחה, אלא שכתב דמנעלים וחולצות לא היו לפרקים מועטים.

וע' תרוה"ד מדמה לדברי סמ"ג דמחלק בין מילה ופדה"ב. וע' תוס' בכורות מ"ט דמילה שכיח אבל מצות פדה"ב לא שכיחא. ויש לעיין אי כוונת תוס' דבמשפחה אחת פדה"ב לא שכיח משא"כ מילה קורה כל שנה או שנתיים או שלש, או כוונתו כלפי הציבור שיש הרבה פעמים מילה.

ונראה דזה מנהג דרכי חיים ושלום שברך שהחינו רק על בגדי שבת. ועכ"פ לכא' משמע דאם קונה אותו בגד כל שנה אין מברך שהחינו דדמי למילה. ואף שהביא ממרה"ם שברך כל שנה, אולי הכוונה כל שנה על סוג בגד אחר כגון פעם כובע ופעם טלית וכדומה.

ויש להעיר בכ"ז דהרי מודה תרוה"ד דמברך על פירות והם לכא' משנה לשנה, ואמאי כלים חדשים שהם אולי יותר חמור די"א שהם מה"ת, ואמאי יהא צריך יותר משנה לשנה. ולכא' צ"ל כי פרי תולה בעצם על שנה לשנה, אבל כלים חדשים אם יבואו משנה לשנה לא חשיב שהחינו כי הזמן לא חידש, ולכן צריך יותר נדיר.

הערות ותגובות בלש"ק או באנגלית יתקבלו
ברצון במייל bishvileihalacha@themir.org

תפילת רבים בעת צרה

ראש השנה תרע"ה. הימים ימי ראשיתה של מלחמת העולם הראשונה. מאות תלמידי הישיבה ורבניה התכנסו לתפילות ראש השנה ב'שולהויף' - בית הכנסת הגדול בעיירה מיר. לפתע, צמרמורת אחזה בהם לשמע השמועה שחוליית הביקורת של הצבא הסובייטי הידוע לשמצה פושטת על העיירה בחיפוש אחר "משתמטים". ע"פ התקנות לשעת חרום של השלטון הסובייטי, היו כל בני הישיבה צריכים להתייצב לשירות צבאי, ואין ספק שקיבוץ כה גדול של בחורים צעירים במקום אחד ימשוך את תשומת לבם של המחפשים, ובני הישיבה ישלחו מיד לחזית.

בני הישיבה החלו להתארגן בקבוצות קטנות כדי להתפזר בין בתי הכנסת בעיירה ולנסות להסתתר בין המתפללים המבוגרים, בתקווה שלא יתפסו אותם. אולם מן המשגיח הגאון הרב ירוחם

ומצאוקו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה (לא, יז).

הקשה מרן הגראמ"מ שך זצלה"ה (הקדמת אבי עזרי, נשים קדושה): יש לדקדק מדוע פתח הפסוק ואמר "רעות רבות וצרות", ולבסוף כתוב רק "רעות" בלבד? (עיי"ש מה שתיריך.)

ביאר מורנו הגאון הרב אליהו ברוך פינקל זצלה"ה: כוונת הכתוב באומר "צרות" היינו על הרעות עצמן, שאינן חשובות כצרות אלא כשאינו יודע לשם מה באו עליו ה"רעות רבות" האלה, אבל כאשר הוא מבין שכל הקורות עליו באו בהשגחה מיוחדת מאת הבורא ית"ש, ותכלית אחת יש להן לכל הרעות, להחזירו לכור מחצבתו ולקרבו להקב"ה אשר בחטאיו הוא התרחק ממנו, שוב אינו רואה בזה צרות.

לפיכך, לאחר שהגיע להכרה "על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה", ממילא אין כאן כבר "צרות", אלא רק רעות וייסורים שכל תכליתם כדי לצרפו ולזקקו מעוונותיו ולהשיבו לאביו שבשמים, ולכן נקראו רעות, כי רעות הנה, אבל אין זה צרות כלל.

לפי זה, מדוקדק מאוד מה טעם כתוב לבסוף "הרעות האלה", ואילו בתחילת הפסוק נכתב "רעות רבות וצרות", משום שכאשר האדם יודע שכל הרעות נועדו לתכלית אחת, אין כאן רעות רבות, אלא כל הרעות האלה והייסורים באו אליו במטרה אחת, כדי לקרבו להקב"ה.

משלחן רבי אליהו ברוך

ומתפייסים ברחמים

בשעה שאף אחד לא יחשוב, לא אתם ולא אחרים, שמדברים אל הממשלה, את הצעקה תשמיעו בשעה שיהיה ברור לכל אחד ואחד, אנחנו מקיימים את "ונצעק" רק "לפני ה' אלקי אבותינו" (דברים כ"ו ז'), שחלילה לא תתגנב המחשבה, אולי, אולי הרשעים ישמעו אותנו, אולי הם ירחמו עלינו, רחמים מבקשים מהבורא עולם ורק מהבורא עולם, המלכות היא לא מאן דאמר, אין מה לפנות אליה ואין צורך לפנות אליה, יש מי שמנהל את העולם.

עכשיו צריך להבין את הטענה "לא אחים אנחנו" מה היא התמיהה "מה נשתנינו?"

את המעשה שהיה בסלוצק היה מספר רבי שלום שבדרון בשמו של רבי איסר זלמן מלצר, הרב בסלוצק היה הרידב"ז (הג"ר יעקב דוד וילובסקי זצ"ל), הרידב"ז הוא זה שיוזם את הקמת הישיבה במקום, מסלבודקה נשלח רבי איסר זלמן עם ארבעה עשר מטובי הבחורים, עליהם נאמרה את ההגדרה "הי"ד החזקה" כדי להקים את הישיבה במקום. מסלוצק עברה הישיבה לקלצק, ובהמשך הקים רבי אהרן קוטלר חתנו של רבי איסר זלמן את הישיבה בליקווד, לא קלים היו החיים לרבנים באותם ימים, הימים של ההשכלה שעשתה שמות בכל הקהילות, אנשים טובים שהתפתו לחשוב שכל הם דואגים לילדים, כך יהיה להם יותר קל, גם בפרנסה וגם במושגים בדרכי החיים, והדברים ידועים, ומאחר ועם הרידב"ז לא כל כך הסתדר להם העניין הלכו ומינו להם דיין, בבחינת "יש לי רב". בשבת בבוקר נעמד הרידב"ז ליד ארון הקודש, לידו עמד רבי שלום אישישוקר ובמקום סמוך עמד רבי איסר זלמן, הרידב"ז עלה על מדרגות ארון הקודש ואמר, היות ומינו דיין ללא רשותי כדי להכעיסני, אם היה יעקב דוד חייט משהו היה רב אתו? אם היה יעקב דוד סנדלר היו מתקוטטים אתו? אילו היה יעקב דוד נגר למי זה היה מפריע? אם כן מה הטענות שיש עלי, שאני לומד את התורה הקדושה, א"כ רבש"ע צא אתה למעני ועמוד לימיני. אח"כ הרכין ראשו לרגע, הזדקף ואמר, ולכן אותם חמשת חברי ועד הקהילה שעשו מה שעשו לא יוציאו את שנתם. במקום נהיה רעש גדול, רבי איסר זלמן סיפר, חשבתי שאולי זה קצת חריף, בעודי מסתפק האם לגשת לרידב"ז ולשאול אותו על העניין, רואה אני שרבי שלום אישישוקר ניגש אליו ואומר לו, ואם הם יוציאו את שנתם יהיה בזה חילול השם, ואז הרידב"ז נעמד שוב ואמר, אמרו שיכול להיות שיהיה פה חילול השם, אז אני אומר שזה לא יקח שנה, אלא תוך חמישה חדשים, ואין צורך להוסיף את סופו של מעשה. (מקור שאל אביך ח"א עמ' ס"ג).

"יהודה בן שמוע וחביריו" באים לשאול עצה איך פועלים, והם מקבלים תשובה, אתם נמצאים במצב שאין שום עצה, כאן כבר נגמרה חובת ההשתדלות, כאן רק נשאר הבורא עולם, אם זה מה שצריך, אז זה מה שעושים, פונים אליו, ויש לבקש ויש להם דרך איך לבקש, "לא בני אב אחד אנחנו" רבש"ע, מה רוצים מאתנו, רוצים מאתנו כי קבלנו את התורה שלך, רודפים אותנו בגלל שעוסקים אנחנו בדברי תורתך, חפצים לקיים אותה, כל אורח חיינו מכוון לדרך התורה, ומה הם רוצים, למנוע מאתנו לעסוק בתורה ולעמול בה, אנחנו רוצים "ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך", אנו רוצים והם רוצים, אנו רוצים "לחיי העולם הבא" והם רוצים "לבאר שחת", א"כ רבש"ע עמוד לימינו והושיענו. כשבאים עם הטענות הנכונות, אל הכתובת הנכונה, התוצאה בהתאם: "ובטלום".

"בעשרים ותמניא ביה אתת בשורתא טבא ליהודאי דלא יעידון מאורייתא" (ראש השנה י"ט). "שלא יצטרכו לנתק עצמן מן התורה" (רש"י שם), "שגזרה המלכות גזרה שלא יעסקו בתורה ושלא ימולו את בניהם וישחללו שבתות", הממשלה אותה ממשלה, מי כמוה רוצה רק טוב, היא דואגת לאזרחים, ממש זה נשמע כמו מאז ולתמיד, "שלא יעסקו בתורה" - מה הם מבזבזים את הזמן? שישתלבו בשוק העבודה, שיקבלו עליהם שוויון בנטל! ממשלה שרק חושבת על טובת האזרח, "ושלא ימולו את בניהם" ממש רחמנות, מה הם עושים לילדים שלהם, בלי רשות, בלי לשאול, תופסים תינוק פעוט ועושים בו מה שרוצים. בטח היה מי שדיבר על התעללות בחסרי ישע, נס שיש לנו את הממשלה. "ושיחללו שבתות" - הרי שביעית מכוח העבודה מבוזבז, זה פוגע בשוק העבודה, זה יכול להוריד את דירוג האשראי, ואם אני צריך חלב לקפה, החנויות אמורות להיות סגורות? אם יש לי תקלה בחשמל אני צריך לשבת בחושך? בלי מזגן? אי אפשר, חייבים לתת שירות, המשק חייב לנוע. הסיפור נשמע מוכר, "ובאו לבטל אלו ג' מצוות ישראל מובדלים הבדל גדול מן העמים" (מהרש"א שם), תורה היא של ישראל ורק של ישראל, "ואמר רבי יוחנן עובד כוכבים שעוסק בתורה חייב מיתה שנא" "תורה צוה לנו משה מורשה" (דברים ל"ג ד') "לנו מורשה ולא להם" (סנהדרין נ"ט). שבת שייכת "לזרע יעקב אשר אהבת" ליהודי ולא גוי "ולא נתתו.. לגויי הארצות ולא הנחלתו מלכנו לעובדי פסילים וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים כי לישראל עמך נתתו באהבה" (שחרית ש"ק). "ואר"ל עובד כוכבים ששבת חייב מיתה שנא' "יום ולילה לא ישבתו" (בראשית ח' כ"ב), ואמר מר אזהרה שלהן זו היא מיתתן (סנהדרין נ"ח). מילה שייכת רק בישראל "קונם שאני נהנה לערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עובדי כוכבים (נדרים ל"א):, שנא' "כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב" (ירמי' ט' כ"ח). "מה עשה יהודה בן שמוע וחביריו הלכו ונטלו עצה ממטרוניתא אחת שכל גדולי רומי מצויין אצלה, אמרה להם בואו והפגינו בלילה, הלכו והפגינו בלילה, אמרו אי שמים לא אחיכם אנחנו ולא בני אב אחד אנחנו ולא בני אם אחת אנחנו, מה נשתנינו מכל אומה ולשון שאתם גוזרין עלינו גזירות קשות ובטלום".

קצת לא מובן, להפגין בלילה זו קצת הפגנה לא רלוונטית, הפגנה עושים ביום, חוסמים כבישים, מפריעים לתנועה, אותה מטרוניתא לא שמעה על זה שאין מחאה בלי הפרעה לסדר הציבורי? עוד יותר, מה ההיתממות הזאת, מה אתם לא יודעים מה רוצים מכם? כל המהות של יהודי זה להבדל מאומות העולם, "ואבדיל אתכם מן העמים" (ויקרא כ' כ"ז), ופתאום "אי שמים מה נשתנינו?" וחז"ל מביאים את זה כעצה שהתקבלה וגם הועילה, מה, רק צריכים לדבר עם אותם רשעים בהגיון? "מה נשתנינו מכל אומה ולשון שאתם גוזרים עלינו גזירות קשות" ממש, הראש העקום של העכו"ם ישר יבין שזה לא הגיוני, אך ראה זה פלא, זה עבד, אם תוצאות אי אפשר להתווכח, "ובטלום".

צריכים לומר ש"יהודה בן שמוע וחביריו" באים לשאול מה עושים, איך מצליחים לפעול אצל המלכות, איך משתדלים אצל הממשלה? והתשובה היא: נא לפנות לכתובת הנכונה. אל תדברו עם המלכות, איתם אין לכם מה לדבר, אתם נמצאים במצב שרק כתובת אחת יכולה לעזור, תפנו ישר למלך מלכי המלכים, "צאו והפגינו בלילה" - את הצעקות, את ההפגנות, תעשו בלילה,

את קבלת המלכות. החפץ חיים שאל בשמחת תורה מה פתאום קבלתי חתן תורה, לא הייתי בשנה שעברה חתן תורה? וכי התגרשתי ח"ו במשך השנה? אלא אוי ואבוי לנו אם החתן תורה של השנה זה אותו החתן תורה של שנה שעברה! זה הפירוש, ההמלכה של השנה חייבת להיות המלכה אחרת ולו רק מכל מה שעברנו במשך השנה. "רבי יוחנן הוה קאי מקמי סבי דארמאי אמר כמה הרפתקי עדו עלייהו דהני" (קידושין ל"ג). "הרפתקי, מקראות וצרות וראו נסים ומופתים, עדו עליהו, עברו עליהם" (רש"י שם). אם רבי יוחנן קם בפני זקני ארמאי, והסיבה היא, הם ראו, הם כבר צברו ניסיון, חייב להיות שיש להם קצת מושג מה זה בורא עולם, מה כוחו של בורא עולם, ומכוח זה הוא אפילו נהג לקום בפניהם, על אחת כמה וכמה הדרישה מאתנו, בני אברהם יצחק ויעקב, אחרי שנה שלמה שעברנו, שנה של "כמה הרפתקי עדו", כמה מחויבים אנחנו להוסיף ולקבל ידיעה חדשה, לדעת להוסיף ולהבין את גודל המלוכה, האפשרות הזאת הניתנת לנו לקבל את "מלכותו ברצון קבלו עליהם" כל שנה מחדש, עם הבנות חדשות ומושגים חדשים, וביותר ההבנה החשובה כל פעם מחדש, שעדיין לא התחלנו להבין אפס קצוה של המלך ושל המלוכה. רק על נתינת האפשרות הזו צריכים אנו לשמוח, אבל העיקר חייבים לנצל אותה כמה שיותר. "ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד" – הוא היה מלך, הוא עכשיו מלך והוא יהיה המלך בלי סוף, בלי גבול, כשאומרים ה' מלך לכאורה קצת משנים את הסדר, בדרך כלל הסדר הוא "היה הוה ויהיה" ואילו כאן מתחילים בהווה, חוזרים לעבר ואז העתיד? שמעתי לזה שני הסברים, האחד, על המלך של העבר אפשר לדבר גם בהמשך, על העתיד, תמיד יהיה את העתיד, את ההווה אסור להפסיד, דבר ראשון את העכשיו. עוד הסבר, אין בעיה להודות במלך של העבר, כולנו יכולים ומוכנים להמליך בעתיד, העבודה הקשה היא להמליך את הרגע, את "בכל דרכיך דעהו", זוהי העבודה הקשה המוטלת עלינו, וזאת ההמלכה של ראש השנה, אל תמליך את ההמלכה של השנה שעברה, אל תחכה להמלכה של שנה הבאה, יש לך את ההזדמנות, נתנו לך עכשיו את האפשרות, אתה הממליך ועכשיו תמליך.

וכאן הקשר בין ראש השנה כיום שבו מקבלים את המלכות מחדש לבין יום הדין, כשיש מלך וישנה מלכות, צריכים לגייס חיילים למלכות, ואז יכול להיות שהוא צדיק גמור אבל הוא סיים את תפקידו, הוא נקרא חזרה הביתה, וישנם כאלה שהם לא כל כך צדיקים אבל עדיין יש להם תפקיד, (יש משלם לשונאיו, יש מחכה לו שיחזור בתשובה, יש שעתידי לצאת ממנו זרע כשר, ויש עוד ועוד) אבל כל אלו שעברו את הדין, אלו שסוכם שהם ישובצו כחיילים, צריכים לתת להם תפקידים, ואז בודקים איזה תפקיד יקבל כל אחד, ולצורך זה בוחנים יכולות, שוקלים הישגים, סביר להניח שבודקים איך היה הביצוע בעבר, אבל עיקר העקרים כמה מוטיבציה יש להם, כמה נכונות ישנה אצלם לבצע תפקידים, ראש השנה זה הזמן של קבלה על העתיד, זהו הדין של ראש השנה, מה יקרה אתך, מה יהיה הדרישות ממך, "כמה הרפתקי" יעברו עליך, והאפשרויות רחבות, וגם קצת מפחידות, אפשר לקבל את המהלך של השנה מכסא של דין, וזה ממש ממש מסוכן, גם "ירא אלקים וסר מרע" כמו איוב יכול לקבל ניסיון מבהיל וקשה, יש צד שני, צד בו ניתן לקבל את זה מכסא של רחמים ואז אפשר לזכות בשנה טובה, שנה של "על מי מנוחות ינהלני" (תהלים כ"ג ב'). זאת העבודה של ראש השנה, העבודה של "אמרנו לפני... מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר", ההמלכה הזאת, ההמלכה בשופר אמורה להביא את הפרט ואת הכלל מכסא של דין לכסא של רחמים.

"בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה.. בר"ה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון" (ר"ה ט"ז). ראש השנה זה יום דין, "הכל נידונין בר"ה" (שם), המשפט הוא לכולם, "למשפטיך עמדו היום כי הכל עבדיך" (תהלים קי"ט צ"א), ליל ר"ה, עומד הרב אברמסקי בתחילת רחוב הפסגה, ירושלים נפרשת למולו, ספק אומר, ספק מהרהר בקול, או יותר נכון, קובע עובדה, שם בחלון יושב בן אדם, יש לו היום משפט, גם בחלון הזה, גם לאלו שבבית כאן, גם בבית שם, גם בבית מולו, גם ברחוב הזה, גם בשכונה הזאת וגם בשכונה ממול, לכולם, כולם יש היום משפט, "למשפטיך עמדו היום" ומאיפה ועל מה, "כי הכל עבדיך".

"היום הרת עולם, היום יעמיד במשפט", "ומפני אמרה תורה נסכו מים בחג, אמר הקב"ה נסכו לפני מים בחג כדי שיתברכו לכם גשמי שנה, ואמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות, מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר", מה השייכות של מלכויות לדין, והאם ראש השנה יום ההמלכה הוא או יום המשפט, בכלל מה זה ההמלכה כל שנה מחדש, וכי יש פרימריז כל שנה, כל פעם בוחרים מחדש?

"א"ר כרוספדאי א"ר יוחנן שלשה ספרים נפתחים בר"ה אחד של רשעים גמורים ואחד של צדיקים גמורים ואחד של בינוניים, צדיקים גמורים נכתבין לאלתר לחיים..." (ר"ה ט"ז:), אז מי שעבר את ראש השנה שבערה אמור לקבל בסוף השנה תעודת צדיק גמור? ומי שח"ו לא עבר איך אנחנו אמורים להסתכל עליו?

"ויהי היום, יום שהיה ראש השנה (רש"י), ויבאו בני האלקים להתיצב על ה' ויבא גם השטן בתוכם, ויאמר ה' אל השטן מאין תבא ויען השטן..." (איוב א' ו'–ז') "אמר לפני רבש"ע שטתי בכל העולם כולו ולא מצאתי נאמן כעבדך אברהם שאמרת לו "קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה" (בראשית י"ג י"ז) ואפילו הכי בשעה שלא מצא מקום לקבור את שרה עד שקנה בד' מאות שקל כסף, לא הרהר אחר מדותיך. "ויאמר ה' אל השטן השמת לבך לעבדי איוב כי אין כמוהו בארץ", א"ר יוחנן גדול הנאמר באיוב יותר ממה שנאמר באברהם, דאילו באברהם כתיב "כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה" (בראשית כ"ב י"ב) ובאיוב כתיב "ירא אלקים וסר מרע". יש פה דין של ראש השנה, יש פה מי שלא רק השכנים שלו מעידים עליו, זה לא אדם שמי שמכיר אותו יודע שצדיק גמור הוא, הקב"ה בעצמו מעיד עליו "ירא אלקים וסר מרע", על איוב נאמרו דברים יותר מעל אברהם, לאיזה ספר הוא אמור להיכנס אם לא לספרם של צדיקים גמורים? את התוצאות של אותו ראש השנה כולנו מכירים, המושג "בשורות איוב" נולד באותה השנה ובאותו ראש השנה.

השאלות ידועות, הם נידונות בראשונים ובאחרונים ובכל מי שעסק בענייני ראש השנה, ראש השנה יום ההמלכה ומה פירושה של אותה המלכה, ההמלכה היא עם תוקף לשנה אחת ח"ו, ואם זה יום ההמלכה, אז למה זה יום הדין, ואיך זה שיש ספרם של צדיקים גמורים, ובכל זאת ישנם צדיקים גמורים שלא נכללים בו? ושאלת השאלות, אם ראש השנה זה יום דין, למה יום הכפורים, שהוא יום מחילת העוונות לא קודם ליום הדין?

"כי אתה הוא מלך מלכי המלכים מלכותו נצח" – הקב"ה הוא מלך עוד לפני שהיה העולם, ויהיה מלך גם אחרי שהיה העולם. כשאנחנו שומעים שראש השנה הוא יום ההמלכה, הפירוש הוא נותנים לי ולך, לנו ולכולנו, הזדמנות להיות בין אלו ששייכים ל"ויקבלו עול מלכותך עליהם", וכל שנה נותנים אפשרות לשפר

החובה לחזור לעצה של אותה "מטרוניא", עזבו אותם, הם לא רלוונטיים, הם לא הכתובת, "בואו והפגינו בלילה", נדבר רק עם הקב"ה, ננסה להבין "מה ה' אלקיך שואל מעמך" (דברים י' י"ב), מה הקב"ה רוצה מאתנו, שנתיים הקב"ה מנסה לפייס אותנו, איך אנחנו מתפייסים איתו.

יוצא לי לדבר עם בחורים, מה יהיה עם גזירת הגיוס, עם כל הצרות, אין נסיעות לחו"ל, אין רישיון, השבוע בסליחות אמרו אצלנו, יש כאלה שהתפללו על גזירת הגיוס ב"ובכל זאת לא שכחה מכתב עוז חביון" ויש כאלה שהם בבחינת "שואגים בתפלה ומבקשים רישיון", לא חושב שיש לזלזל בהרגשה של בחורים שמצרים את צעדיהם, אבל מה שיש לומר להם, מי מדבר על רישיון? מי מדבר על חו"ל? רוצים לשלוח אותך לסיביר, אולי בינתיים עד סיביר, הם יקימו מחנות חינוך מחדש בחרמון הסורי, לא זה מה שצריך להטריד אותנו. חייבים להרגיש שהבעיה שלנו, הצעקה שלנו צריכה להיות, גיוואלד, רוצים לנתק אותנו מהתורה, נחזור לאותה "מטרוניא", יש מי שעומד מאחורי הדברים, אליו צריכים לפנות, אבל קודם כל צריך להבין מה המטרה בגזירות, לנסות להבין מה הקב"ה רוצה מאתנו, "כי מנסה אתכם ה' אלקיכם לדעת, הישכם אהבים את ה' אלקיכם, בכל לבבכם ובכל נפשכם" (דברים י"ג ד'), רוצים מאתנו שנחזור לימים של פעם, ימים של מסירות נפש לתורה, התרגלנו להיות מפונקים, בדור הקודם היה הנושא אצל כל בחור, איך מצליחים להינצל מגיוס לצבא, בחורים הרעיבו את עצמם שבועות וחודשים, כדי שלא יהיו ראויים לעבודת הצבא, היו כאלה שאף הטילו מום בעצמם, שלמו שוחד, הפכו עולמות, ובעיקר התפללו וקבלו עליהם קבלות, קבלות של עול תורה "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ" (אבות פ"ה משנה ה'), כל ה"הלוך ילך" שלהם היה "אחת שאלתי... שבת בבית השם" (תהלים כ"ז ד'), איך להיות מחוברים לתורה ואיך נצליח להסתופף באהלה של תורה.

יש לי הרגשה ואני מרשה לומר אותה, יותר מדי פעמים שמענו, הדור של היום הוא דור חלש, היום אי אפשר לתבוע מה שתבעו פעם מאנשים, שוב, אני לא יכול לומר קביעות ברורות, אבל זוהי ההרגשה, משמים רוצים לראות בנו דור חזק, דור של "ויגבה לבו בדרכי השם" (דבה"ב י"ז ו'), רוצים לראות בנו לא דור חלש, אלא דור של שאיפות, "החלש יאמר גבור אני" (יואל ד' י') שלא נהיה בבחינת "ונהי בעינינו כחגבים", אסור לנו להתפשר ולהיות כתובים בספרן של בינוניים, בראש השנה כשנמליך את הקב"ה, לא נסתפק להיות חיילים של הקב"ה, נשאף להיות גנרלים, רבי חיים זוננפלד היה אצל ה"דברי חיים" מצאנו לבקש ברכה לפני ההתייצבות לצבא, הוא אמר לו אותך הם רוצים לקחת כחיל? אתה אמור להיות גנרל גדול בלגיונו של מלך!

בעמדנו לפני ראש השנה, נעמוד בתפילה נתפלל ונתחנן שנזכה להמליך את המלך, נבקש שנוכל לעשות זאת מכסא של רחמים שנזכה לשנה טובה לכלל ולפרט, "ונהי אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל, כלנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה", נעתיך בתפילה, שנעמוד כולנו בניסיון, שנהיה "שתולים בבית השם" (תהלים צ"ב י"ד), וה"שתולים" האלו יצמחו יפריחו וישגשו, "בחצרות אלקינו יפריחו", שנזכה להרבות כבוד שמים גם נגד ה"אחיים שנאיכם מנדיכם" (ישעי' ס"ו ה'), שגם באלו יקויים "ונראה בשמחתכם והם יבושו, עובדי כוכבים יבושו וישראל ישמחו" (בבא מציעא ל"ג:), ושה"שתולים בבית השם" יהיה "שתולים" שמוסיף ומרבה כבוד שמים "להגיד כי ישר השם".

"בחדש השביעי באחד לחדש" (ויקרא כ"ג כ"ד), "רבי יהודה בר נחמן פתח "עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר" (תהלים מ"ז ו') בשעה שהקב"ה עולה ויושב על כסא הדין בדין הוא עולה, דכתי' "עלה אלקים בתרועה", ובשעה שישראל נוטלין שופר ותוקעין, הקב"ה עומד מכסא הדין ויושב על כסא רחמים דכתי' "ה' בקול שופר", והופך להם מדת הדין למדת הרחמים, אימתי? בחדש השביעי" (ילקוט אמור, פסיקתא דר"כ פכ"ג). זאת העבודה של ראש השנה, מלכויות, ומלכויות בשופר מביאות את השנה הבעל"ט לחול מתוך כסא של רחמים, וזהו דינו של ראש השנה שהוא הדין על העתיד, בשונה לגמרי מהדין של יום כפור שהוא על העבר, בשעה שדנים על העבר צריכים לבקש סליחה, אז יש לצפות לייחל ולקוות למחילת עוון, לכן מחילת עוונות שייכת ליום כפור.

נמצאים אנחנו בתקופה לא קלה, מזה קרוב לשנתיים מאז קמו עלינו שונאי ישראל, "ביום השמיני עצרת תהיה לכם" (במדבר כ"ט ל"ה), "ומדרשו באגדה לפי שכל ימות הרגל הקריבו נגד ע' אומות וכשבאין ללכת אמר להם המקום, בבקשה מכם עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכם" (רש"י שם), ביום של ה"סעודה קטנה", ביום בו קבע כלל ישראל לחגוג את השמחה הגדולה של "קודשא בריך הוא ישראל ואורייתא חד הוא", את שמחת התורה, זה היום בו בחרו ה"משנאיך נשאו ראש, על עמך יערימו סוד" (תהלים פ"ד ג-ד'), היום בו קמו שונאי ישראל, לבא לעמוד ולקלקל, להשביט ולהרוס את שמחת התורה, את ה"סעודה קטנה", אבל חייבים לזכור ולהזכיר זה לא התחיל בשמחת תורה, זה התחיל עוד קודם, בזמן שאותם מרשיעי ברית רצו לסלק את השכינה מישראל, "הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם" (במדבר ל"א ט"ז) "אלקיהם של אלו שונא זימה" (סנהדרין ק"ו). "ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך" (דברים כ"ג ט"ו), שביום הקדוש מנסים לגרש את השכינה מישראל, שמפריעים להתפלל בהפרדה, שגם את המינימום שבמינימום מנסים לבטל, יש מי שחושב שהעולם הפקר, מלחמת חרבות ברזל לא התחילה בשמחת תורה, לא בשביעי באוקטובר, היא גם לא התחילה בעזה, היא התחילה ביום כפור בתל אביב.

"ורוח הקודש למום מרעים, הוי על כל שכני הרעים מה שהקראם מודיעים, ואת אשר עשו לא מודיעים, אם תאכלנה נשים פרים משמיעים, ואם ירהג במקדש ה' כהן ונביא לא משמיעים".

(קנינות לת"ב)

עומדים אנחנו אחרי שנתיים בהם ראינו נסים גלויים, אין כאן מקום להאריך, עד כמה ראינו את רחמי ורב חסדיו, כל תוכניות הזדון, רק לראות מה נשאר מכל חורשי הרעה, "ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו" (תהלים ל"ז י'), "כן יאבדו כל אויבך השם" (שופטים ה' ל"א), ממש נראה שאחרי מה שקרה ביום מנוחתנו, ביום שמחתנו, בשמחת תורה שחל בשבת, שכביכול הקב"ה במשך כל השנתיים האחרונות יוצא מגדרו לנסות לפייס את כלל ישראל, זה מחייב אותנו לעשות חשבון נפש גדול, מה עשינו, מה אנחנו עושים והעיקר מה נעשה, איזה קבלות ניקח על עצמנו כדי להתפייס אליו, קל להאשים את המתיוונים, את היבסקים, את כל ממשכי דרכם העומדים במרדס, הם לא יושבים בשקט, הם מנסים בכל כוחם לנתק את כלל ישראל, להפר את הברית של קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד הוא, יום אחד הם יבכו, מסכנים, אתם גוזרים על עצמכם חיי עוני, יום אחד הם ידאגו שנחיה חיי עוני, אפשר היה לומר "ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר", זה יהיה נכון. אבל בשעה זו מוטלת עלינו



BELOW IS AN ENGLISH ADAPTATION OF THIS WEEKS' PARSHA PREVIEW WHICH CAN BE HEARD LIVE EVERY WEDNESDAY AT 2:15 PM

Stand Before Hashem, Not Before Your Self-Pity

Harav Hagaon Peretz Tarshish Shlita

The Midrash teaches that when the Torah uses the word נִצְבִים, or similar leshonos, it is referring to Rosh Hashanah: אַתֶּם נִצְבִים הַיּוֹם means that on Rosh Hashanah you're standing in front of the Ribbono Shel Olam.

What does it mean to “stand” in front of the Ribbono Shel Olam, and what does that have to do with Rosh Hashanah? Perhaps we can also take a step back and ask, what can we do to prepare for Rosh Hashanah, the Yom HaDin? And what is the right frame of mind to have when davening on Rosh Hashanah?

I'd like to give a mashal that will help us glean the proper perspective. Imagine that a very gifted fellow is working for a large international firm, managing a small branch of the business. It's hard to stay motivated when working at an under-stimulating job, especially for a gifted person, and so he submits a request: he'd like to meet with the company's CEO. He plans to ask him for a promotion; maybe he could work in a different department? Of course, it takes a long time until he finally has an audience with the CEO. In the meantime, he's making all sort of cheshbonos and planning how he's going to express everything he wants to say. When the long-awaited day of the meeting arrives, he sits in the CEO's office and launches into his speech.

“You know,” he says, “you made this big change in the company, after you hired a think tank that spent a lot of time analyzing the issues involved. But one day, as I was walking to shul, I thought to myself that if you just fix this one little detail, everything could be so much better.”

This comment does not exactly meet with the boss's favor. But then the employee launches into a list of complaints about how the boss is not treating his workers the way they deserve, how the working conditions need to be improved. And he sees that this doesn't go over too well either. Finally, he discloses his real reason for requesting the meeting: he would like a promotion.

“Hmm,” says the boss. “Let me see — do you really come on time each day? How many hours do you clock?” He types something into the computer, and sees right away that a lot is lacking in this fellow's performance. Finally, he looks at him and says, “Listen. You're giving me suggestions as to how the business can be run better, knowing that we expended a lot of effort trying to improve, because as you were walking one day you figured out a better way to do things. I think you're just too overqualified for us. You know better. I don't see you as a worker.

“Plus,” he continues, “you're giving off all this negativity, with your slew of complaints — and no one, but no one, wants a worker who gives off bad vibes. It's not good for the company to have an employee — no matter how gifted he is — creating a negative aura in the workplace. And now you're asking for a promotion when you don't even come on time? No.”

A Day for Humility, Not Grievances

Rosh Hashanah is the Yom HaDin, and we've heard so many schmuessen from our rebbeim about the pachad of the Yom HaDin. But how, indeed, are we supposed to come to the Eibishter on this Yom HaDin? We have a list of things that didn't go well; boy, was it a rough year. And we come in with all sorts of eitzos how things should be better for us. It's as if we're coming to the Ribbono Shel Olam and saying, “You know, if You would do this, things would be so much different. And only if You could have done that....”

We have questions, it's true. Maybe we're not supposed to have questions, but we do. Yet we're supposed to realize that the Eibishter knows better than we do, not that we know better than the Eibishter.

Although we know that everything is from the Ribbono Shel Olam, we come in with complains, with negativity. Returning to our mashal, the Eibishter is the Boss, and when we come in seeking a promotion,



BELOW IS AN ENGLISH ADAPTATION OF THIS WEEKS' PARSHA PREVIEW WHICH CAN BE HEARD LIVE EVERY WEDNESDAY AT 2:15 PM

He responds, "Do you deserve it?"

Now, imagine that this worker would have come to the boss and said: "You have a great business. I feel I'm just not challenged enough in my position, and I think that perhaps for that reason I'm not working as I could. I want to give to the business." Then, the boss looks at him and says, "You know, we're on the same team. I'll worry about you."

When you come with grievances, when you think that you're smarter, or when you don't produce — you don't have a chance. But how are we coming to the Eibishter? Are we coming to Him with complaints, chas v'shalom? Are we coming with the attitude that we know better? Are we coming to Him feeling entitled?

We preface the Yom HaDin with Selichos, in which we say, וְכַדְלִים וְכַרְשִׁים דְּפַקְנֵנוּ דְּלַתִּיךָ, — we're coming to the Eibishter knowing that we're not deserving. We try to serve the Eibishter, and baruch Hashem we have the zechus to do so. But we know that we are paupers, and we need Your chessed, Hashem.

Why All the Praise?

The Chazaras HaShatz of Rosh Hashanah is full of piyutim extolling the gadlus of Hakadosh Baruch Hu. For instance, in וְכָל מַאֲמִינִים, we say that He is טוב לְכָל — good to all. We say that He is our Creator: נְשֹׂא יוֹצֵרָם בְּבֶטֶן. We say that He is All-Powerful: הַכֹּל יָכוֹל וְכֹלֵלָם יָחַד.

In other piyutim, we express other praises of Hashem: סִתְרוּ יוֹשֵׁר, עֲצַתוֹ אֲמוֹנָה, זֹכֵר יִצְרוֹ, טוֹבוֹ לַעַד.

What are we trying to accomplish with all these praises?

Chazal say that a chassan is like a king: חֲתָן דּוֹמֶה לְמֶלֶךְ. We hear this at every sheva brachos. Why is a chassan like a king? The answer is: מֶלֶךְ מְקַלְסֵין אוֹתוֹ. Just as a we praise a melech, we also extol the ma'alos of a chassan.

What is the purpose of giving praise to a melech? Hakadosh Baruch Hu obviously doesn't need our praises. Yet in the piyut of וְאוֹיֵת תְּהִילָה, we see that He does want our praises. Why?

The answer is that praising the melech is all part of accepting the melech as a king.

When we talk about being mamlich the Ribbono Shel Olam on Rosh Hashanah, it means that we acknowledge that the Ribbono Shel Olam is the melech and He knows what He's doing. He has all the cheshbonos. And if that's the case, then even though I may be very intelligent, it's not my place to tell the Eibishter, "It might be better if You would just do this, or change that." If I walk around thinking, why didn't the Eibishter do this, that's the opposite of being mamlich Him.

This is our avodah coming into Rosh Hashanah. For sure, we have to do teshuvah. But we also have to learn the machzor, to learn the shevachim that we're giving the Eibishter, and realize that the Eibishter is tov. He knows who I am: He's בּוֹחֵן כְּלִיּוֹת, and the cheshbonos that He makes are yashar. Before we come with our list of requests, first let's be mamlich the Ribbono Shel Olam.

One we're mamlich the Ribbono Shel Olam, then it's a whole different story. Then, we can come and say, "Eibishter, I know You're the Melech. Help me to be a better servant to You. Help me to fulfill the tafkid that You gave me." That's a different Rosh Hashanah than coming with lists and suggestions.

Why is it that we get stuck always looking at what we're missing, at our tzaros? Because you know what you're standing — נִצְבִּים — in front of? You're standing in front of what you think you're supposed to be getting. You're standing in front of all that you lack, and thinking, "If only I had this, if only I had that." You're too preoccupied with what's missing.

The Eibishter gives us a special day when we're נִצְבִּים, we stand in front of the Eibishter. It's an opportunity for us to gain clarity. All of our small-mindedness, our pursuit of narishkeiten — perhaps even our self-pity — is supposed to be moved to the side when we're נִצְבִּים לְפָנֵי ה'. We get up to tekias shofar and suddenly we realize, what are we here for? We're here not to serve ourselves, but to be mamlich the Ribbono Shel Olam. אַתֶּם נִצְבִּים הַיּוֹם.

Kesivah v'chasimah tovah, and a gut gebentcht yahr.